

การวิเคราะห์ "ข้าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมันในประเทศไทย
ใน พ.ศ. 2531 - 2535

นางสาว นีรมล ลิขิตประธาน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาสื่อสารมวลชน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2535

ISBN 974-582-327-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

019087

119897093

**THE ANALYSIS OF "IMPROVISED NEWS" ON
OIL SITUATION IN THAILAND 1988 - 1992**

Miss Niramol Likitprathan

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Mass Communication
Graduate School
Chulalongkorn University**

1992

ISBN 974-582-327-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิเคราะห์ "ข้าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมันใน
ประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2531-2535

โดย

นางสาว นิรมล ลิขิตประธาน

ภาควิชา

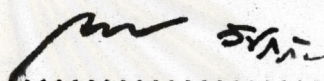
การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษา

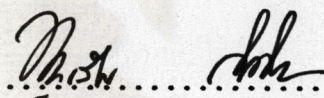
รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี

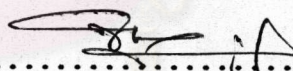

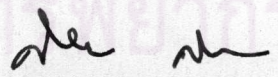
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราษฎร์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวัญ เรือง กิติวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกาเยะ)

นิรมล ลิขิตประธาน : การวิเคราะห์ "ข่าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมันในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2531 - 2535 (THE ANALYSIS OF "IMPROVISED NEWS" ON OIL SITUATION IN THAILAND 1981 - 1992) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.จุมพล รอดคำดี, 237 หน้า ISBN 974-582-327-9

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในขั้นตอนของการนำเสนอบท "ข่าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมันในประเทศไทย วิธีการที่ผู้เขียนอ้างอิงแหล่งที่มาของ "ข่าวไม่เป็นทางการ" ปัจจัยเงื่อนไขของผู้เขียนในการพิจารณาเลือกข่าวดังกล่าวเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมัน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลประเภทเอกสารและประเภทบุคคล

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยที่ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพในการวิเคราะห์ตัวบทของ "ข่าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมันในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เขียนและแหล่งข่าวที่ใช้ช่องทางสื่อสารนี้ โดยใช้แนวคิดเรื่อง "ข่าวลือ" ของทามัสตี ชิพูทานิ ทฤษฎีการกำหนดหัวข้อเรื่องพิจารณาโดยสื่อมวลชน และทฤษฎีสัญญาวิทยาเป็นแนวทางเข้าสู่ปัญหาของการวิจัย

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า ขั้นตอนของการนำเสนอบท "ข่าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมันของผู้เขียนมีดังนี้ ผู้เขียนจะกำหนดประเด็นข่าวโดยพิจารณาจากความสนใจของประชาชน ตรวจสอบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากแหล่งข่าวที่ไว้วางใจได้ บางครั้งข่าวที่ได้มายังขาดหลักฐานอยู่มาก ผู้เขียนจะใช้วิธีการสอดแทรกข้อมูลเข้าไปในเนื้อหาที่ตนเองเขียนเพื่อเป็นตัวเร้าให้ผู้ที่เกี่ยวข้องขยายข้อมูลเพิ่มเติม บางครั้งผู้เขียนเขียนข่าวลวงหน้าเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นจุดขายของหนังสือพิมพ์ ผู้เขียนศึกษาไตร่ตรองข้อมูลโดยใช้สามัญสำนึกและประสบการณ์ของตนเองเป็นตัวตัดสิน และค่อนข้างจะทำงานโดยอิสระเลือกประเด็นที่จะเขียนโดยไม่ต้องผ่านการกลั่นกรองจากใคร

สำหรับการอ้างอิงแหล่งที่มาของ "ข่าวไม่เป็นทางการ" นั้น ผู้เขียนจะอ้างอิงแหล่งข่าวในลักษณะเป็นสถาบันไม่ใช่ตัวบุคคล และจะรักษาความลับในแหล่งที่มาของข่าวเสมอ

ปัจจัยที่มีผลต่อการพิจารณาคัดเลือกเนื้อหาที่นำเสนอใน "ข่าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมัน ได้แก่ เนื้อหาของข่าวจะต้องเป็นที่สนใจของคนส่วนใหญ่ มีผลกระทบต่อมวลชน วิจารณ์งานของผู้เขียนเป็นปัจจัยหนึ่งของการตีพิมพ์ข่าว นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเงื่อนไขของเวลา การคัดเลือกเนื้อหาถือเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียน และการพิจารณาเลือกข่าวดังกล่าวขึ้นอยู่กับนโยบายของหนังสือพิมพ์ในช่วงเวลานั้น

"ข่าวไม่เป็นทางการ" เป็นผลผลิตซึ่งเกิดจากการติดต่อสื่อสารที่เป็นเครือข่าย ผู้มีส่วนร่วมในการนำเสนอบทสามารถจำแนกออกเป็น แหล่งข่าว ผู้เขียน และผู้อ่าน ทั้งนี้โดยมีผู้เขียนเป็นตัวแปรที่สำคัญ ก่อนที่ข้อมูลจะปรากฏต่อสาธารณชน ดังนั้นข้อมูลที่ออกมาจากผู้มีส่วนร่วมแต่ละคนเป็นผลมาจากการตีความผสมผสานด้วยความคิดเห็นโดยมีฐานมาจาก "กรอบอ้างอิง" ของแต่ละคน จากข้อสรุปดังกล่าว จึงอาจกล่าวได้ว่า "ข่าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมันเป็น "ข่าวลือ"

ภาควิชา ..... การสื่อสารมวลชน
สาขาวิชา ..... การสื่อสารมวลชน
ปีการศึกษา 2535

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C350451 : MAJOR MASS COMMUNICATION
KEY WORD: IMPROVISED NEWS/OIL SITUATION

NIRAMOL LIKITPRATHAN : THE ANALYSIS OF "IMPROVISED NEWS" ON OIL
SITUATION IN THAILAND 1988 - 1992 THESIS ADVISER : ASSO. PROF.
JOOMPOL RODCUMDEE, 237 pp. ISBN 974-528-327-9

The objective of this research is to create understanding of the presentation procedure of "improvised news" on the oil situation in Thailand, writers' methods of citing sources of "improvised news", and factors which determine writers' selection of news on the oil situation for publication. The researcher has conducted a study and analysis of data from documents and individual interview.

This study employed qualitative research guidelines for analysis texts of "improvised news" on the oil situation carried by Thai Rath and Daily News newspapers and data obtained from interviews with writers and sources of news that use this type of communication channel. The rumour concept of Tamotsu Shibutani, Agenda - Setting Theory and Semiology Theory were used as an approach to research problems.

It can be summarized from the study that writers took the following steps to present "improvised news" on the oil situation. They discussed news issues which are of public interest and made a review of them, checking facts from reliable news sources. In some cases where there was no evidence for some news, writers teased some information into the substance of the article to incite the persons concerned to respond by providing additional information on the subject. Sometimes, speculative news was written in order to create a general belief which could serve as a selling point for the newspaper. Writers attempted to study the data, using their own skill and discretion in decision-making, making their own choice to write about, thus rendering their work as independent.

Any references to sources of "improvised news" made by writers were institutional and not individual, and these news sources were always kept secret.

Factors influencing the selection of contents presented as "improvised news" on the oil situation include the following: news items affecting the general public or deemed to be in the public interest, the discretion of the writers and the important factor of time limitation. Selection of news content also depended on the sole discretion of writers as well as on the prevalent policies of the newspaper at that time.

It was concluded that "improvised news" is a product of communication networks. Conveyors of communications can be divided into news sources, writers and readers. Hence writers serve as an important mediator before the information is presented to the public. Information received from each conveyor therefore contains elements of interpretation mixed with the opinions based on their individual frame of reference. From the above conclusion, it may be said that "improvised news" on the oil situation in Thailand were only "rumour".

ภาควิชา..... การสื่อสารมวลชน

สาขาวิชา..... การสื่อสารมวลชน

ปีการศึกษา..... 2535

ลายมือชื่อนิติ..... *the author*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *[Signature]*

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยความเรียบร้อยด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ศิริกายะ อาจารย์ผู้มีพระคุณที่ได้กรุณาชี้ประเด็นให้เกิดมีการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ขึ้น โดยพิจารณาจากความสนใจของผู้วิจัยที่ตั้งใจจะศึกษาเรื่องของสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับวงการน้ำมัน ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอนของอาจารย์เปรียบเสมือนแสงสว่างนำทางในการศึกษาครั้งนี้ ณ โอกาสนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชวัลเกียรติ กิติวัฒน์ ซึ่งกรุณาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี ที่กรุณาเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ข้อคิดเห็นและคำแนะนำของท่านทั้งสองมีคุณค่าช่วยให้ผู้วิจัยมีมุมมองที่กว้างไกลและรอบคอบขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คุณจุลจิตต์ นุญเกต คุณสมเกียรติ หัตถโกศล บุคคลที่เห็นคุณค่าของการศึกษา ท่านทั้งสองกรุณาให้ข้อมูลอันมีค่าตลอดจนเป็นผู้แนะนำให้ผู้วิจัยได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ยากจะเข้าถึง และคุณรังสรรค์ สุภาพงษ์ ผู้วิจัยหลักในความกรุณาของนักหนังสือพิมพ์อาวุโสทุกท่าน คุณชุงค์ มณีน้อย คุณสันติ วิริยะรังสฤษฎ์ คุณมานิจ โมฬีชาติ และคุณประหยัด คุณสมบัติ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าและให้ข้อมูลที่สำคัญอันจะช่วยให้เกิดมุมมองหลากหลายชั้นในการศึกษาทางด้านสื่อมวลชนในสังคมไทย

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา ผู้มีพระคุณยิ่งที่เป็นกำลังใจสำคัญให้ผู้วิจัยมีความมานะอดทนและเพียรพยายามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ และขอขอบคุณ คุณณอม ศีรีวรรณ พยาบาลผู้เฝ้าดูแลคุณพ่ออย่างดีตลอดช่วงที่ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ และ คุณเนงลักษณ์ ชลสกุลถาวร คุณอรทัย เทียนสิงห์เดช ที่ช่วยเหลือเรื่องการพิมพ์ด้วยดีตลอดมา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหานำวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	8
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับ "ข่าวลือ"	9
ทฤษฎีการกำหนดหัวข้อเรื่องนิจาร์ณา โดยสื่อมวลชน	24
ทฤษฎีสัญญาวิทยา	24
3. ระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล	26
แหล่งข้อมูล	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล	27
วิธีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล	29
4. ขั้นตอนของการนำเสนอ "ข่าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมัน	33
ลักษณะของแหล่งข่าว	33
ขั้นตอนของการนำเสนอ "ข่าวไม่เป็นทางการ"	36
ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อกรนำเสนอ "ข่าวไม่เป็นทางการ"	41
ปัจจัยเงื่อนไขในการพิจารณาเลือกแหล่งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมัน	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. ลักษณะของ "ข้าวไม่เป็นทางการ" เกี่ยวกับสถานการณ์น้ำมัน	44
<u>กรณีศึกษาที่ 1</u> : รัฐบาลอนุมัติให้เชลล์ตั้งโรงกลั่นที่ 4 และ	
ศาลเท็กซัสตั้งโรงกลั่นที่ 5	45
ความเป็นมา	45
ความมีเงื่อนงำของเหตุการณ์	48
การหยิบยกประเด็นของผู้เขียน	50
การอ้างอิงแหล่งที่มาของ "ข้าวไม่เป็นทางการ"	78
บทบาทของผู้เขียนในการนำเสนอ "ข้าวไม่เป็นทางการ"	80
การคาดการณ์	85
การพูดเป็นนัย	87
ท่วงทีลีลาการเขียน	89
<u>กรณีศึกษาที่ 2</u> : รัฐบาลประกาศใช้นโยบายราคาน้ำมันลอยตัว	93
ความเป็นมา	93
ความมีเงื่อนงำของเหตุการณ์	94
การหยิบยกประเด็นของผู้เขียน	148
การอ้างอิงแหล่งที่มาของ "ข้าวไม่เป็นทางการ"	151
บทบาทของผู้เขียนในการนำเสนอ "ข้าวไม่เป็นทางการ"	153
การคาดการณ์	164
การพูดเป็นนัย	165
ท่วงทีลีลาการเขียน	167
<u>กรณีศึกษาที่ 3</u> : รัฐบาลลดราคาน้ำมันขายปลีก	169
ความเป็นมา	169
ความมีเงื่อนงำของเหตุการณ์	171
การหยิบยกประเด็นของผู้เขียน	173
การอ้างอิงแหล่งที่มาของ "ข้าวไม่เป็นทางการ"	202
บทบาทของผู้เขียนในการนำเสนอ "ข้าวไม่เป็นทางการ"	205
การคาดการณ์	213
การพูดเป็นนัย	216
ท่วงทีลีลาการเขียน	216

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6. สรุปล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	227
บรรณานุกรม	235
ประวัติผู้เขียน	237

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.	ตารางแสดงการหยิบยกประเด็นของผู้เขียนในกรณีรัฐบาล อนุมัติให้เซลล์ตั้ง โรงกลั่นที่ 4 และคาลเท็กซ์ตั้ง โรงกลั่นที่ 5	50
2.	ตารางแสดงการหยิบยกประเด็นของผู้เขียนในกรณีรัฐบาล ประกาศใช้นโยบายราคาน้ำมันลอยตัว	96
3.	ตารางแสดงการหยิบยกประเด็นของผู้เขียนในกรณีรัฐบาล ประกาศลดราคาน้ำมัน	173

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย